

ESTONIENII – O NAȚIUNE CARE CITEȘTE

Elena HARCONIȚA

ORCID 000-0002-6449-7488

Rezumat:

Estonienii sunt o „națiune care citește”, afirmație confirmată de istorie, obiceiuri și statistici. În 2025, Estonia celebrează 500 de ani de la prima mențiune a unei cărți în limba estonă, prilej cu care perioada 30 ianuarie 2025-14 martie 2026 a fost declarată Anul Cărții. Biblioteca Națională a Estoniei coordonează o amplă serie de evenimente, expoziții și lansări, sprijinite de guvern, care a finanțat și reconstrucția sediului central, finalizată în septembrie 2025. Printre proiectele sale inovatoare se numără „Cărți în mișcare”, ce a dus la crearea platformei *Biblioteca Mea*, unificând accesul la colecțiile tuturor bibliotecilor din țară. În Estonia activează Asociația Estoniană pentru Lectură, Centrul Estonian de Literatură pentru Copii, organizația *World Kid Lit* care promovează diverse inițiative de promovare a lecturii, devenite puncte centrale în consolidarea identității și patrimoniului cultural estonian.

Cuvinte-cheie:

lectură, proiecte de lectură, platforme de lectură, organizații de lectură, statistici de lectură, librării.

Abstract:

Estonians are recognized as a „nation of readers,” a statement confirmed by history, traditions, and statistics. In 2025, Estonia celebrates 500 years since the first mention of a book in the Estonian language, with the period from January 30, 2025, to March 14, 2026, declared the Year of the Book. The National Library of Estonia is coordinating a wide range of events, exhibitions, and book launches,

supported by the government, which also funded the reconstruction of its central building, completed in September 2025. Among its innovative projects is „Books in Motion”, which led to the creation of the My Library platform, unifying access to the collections of libraries across the country. In addition, organizations such as the Estonian Reading Association, the Estonian Children’s Literature Centre, and World Kid Lit promote various reading initiatives, which have become key elements in strengthening Estonia’s cultural identity and heritage.

Keywords:

reading, reading projects, reading platform, reading organizations, reading statistics, bookstores.

În 2025, Estonia celebrează Anul Cărții Estone, marcând 500 de ani de la publicarea primei cărți în limba estonă (începând de la 30 ianuarie 2025, Ziua Literaturii Estone, până pe 14 martie 2026, Ziua Limbii Materne). Pe parcursul întregii perioade, Biblioteca Națională a Estoniei organizează o serie amplă de evenimente, expoziții și lansări de publicații menite să valorifice cultura literară națională.

Rolul fundamental al Bibliotecii Naționale este subliniat și de sprijinul guvernamental acordat instituției. În 2021, Guvernul Estoniei a finanțat reconstrucția sediului central, lucrările fiind inițiate în 2022 și finalizate în septembrie 2025. Impunătoarea clădire din Tallinn, una dintre cele mai mari biblioteci din spațiul baltic, a fost proiectată special pentru această instituție și ridicată între anii 1985-1993. Noul ansamblu arhitectural, cu opt niveluri și două subterane, păstrează exteriorul original, dar beneficiază de transformări vizibile la interior. Modernizările aduse sporesc considerabil confortul utilizatorilor: la etajul 8 a fost amenajată o sală-turn pentru evenimente, la etajele 6 și 7 au fost deschise terase, iar în spatele clădirii a fost construit un amfiteatru. Deși inaugurarea oficială este programată pentru mai 2027, o parte din spațiile reamenajate – centrul educațional și sălile de conferințe – sunt deja funcționale și găzduiesc programe și evenimente încă din această toamnă [1].

Printre inițiativele remarcabile ale Bibliotecii Naționale se numără proiectul de inovare „Cărți în mișcare” (2019-2022), destinat interconectării colecțiilor bibliotecilor estoniene într-o singură platformă de căutare. Astfel, utilizatorii pot comanda volume din orice colț al Estoniei prin intermediul catalogului online unificat. Rezultatul concret al proiectului a fost crearea platformei *Biblioteca Mea*, accesibilă atât de pe computer, cât și de pe dispozitive mobile. Aceasta permite căutarea și rezervarea cărților, monitorizarea comenzilor, primirea de notificări privind sosirea publicațiilor sau termenele de restituire, recomandarea de lecturi prietenilor, transferul de împrumuturi și multe alte funcționalități. Grație acestui serviciu, publicațiile bibliotecilor au devenit „mobile”, iar întreaga rețea națională de biblioteci s-a transformat într-o bibliotecă personală pentru fiecare cititor.

Despre estonieni se spune adesea că sunt o „națiune care citește”, iar această afirmație nu este doar o simplă etichetă, ci un adevăr confirmat de istorie, obiceiuri și statistici. Conform unui sondaj recent, în Estonia, dintre cele 15 țări europene analizate, se petrece cel mai mult timp citind, inclusiv alfabetizarea aici este la nivel înalt. Unele statistici din anul 2022 susțin că 70,7% dintre cetățeni cu vârsta de 16 ani și peste au citit cel puțin o carte în ultimele 12 luni, plasând Estonia în top-3 țări din UE la acest indicator. Circa 19,7% au citit 10 sau mai multe cărți într-un an. Frecvența vizitelor la biblioteci la persoanele de 15+ ani este de 34,0% în 2023, mai bine de o treime din adulți frecventează biblioteci într-un an. Doar în perioada 2023-2024 au fost tipărite peste 2,1 milioane de exemplare de carte, fapt ce indică o industrie editorială activă și bine susținută. Pentru comparație, în Republica Moldova, tirajele modeste, adesea de câteva sute de exemplare pentru fiecare titlu, limitează considerabil accesul cititorilor la diversitatea de publicații.

Un aspect deosebit de important îl constituie politicile culturale și sprijinul guvernamental. Estonia beneficiază de strategii coerente și de programe naționale prin care lectura și alfabetizarea sunt promovate constant, completate de inițiative sociale și statistici oficiale publicate periodic. Evidențiem încă un contrast puternic: în timp ce Estonia a transformat lectura într-un obicei colectiv și într-o priorita-

te culturală sprijinită la nivel național, în Republica Moldova lectura rămâne o practică mai degrabă ocazională, dependentă de inițiative punctuale și de resurse limitate.

Pentru estonieni, lectura nu a fost niciodată doar un hobby, ci o parte vitală a identității naționale. În perioadele de ocupație, când limba și cultura erau amenințate, cartea, poezia și cântecul au devenit refugii ale spiritului național. Tocmai de aceea cultura estonă este adesea descrisă prin expresia „națiunea cântecelor și cărților”. În casele estonienilor, rafturile pline de cărți au fost dintotdeauna o necesitate, iar bibliotecile – adevărate spații de rezistență și speranță.

Astăzi, Estonia se mândrește cu una dintre cele mai dense rețele de biblioteci din Europa, raportată la numărul de locuitori. În fiecare oraș și aproape în fiecare sat există o bibliotecă publică, vizitată constant de comunitate. Copiii cresc înconjurați de povești, adulții continuă să citească cu aceeași pasiune, iar lectura devine un fenomen comunitar. Festivalurile literare, cluburile de carte, întâlnirile cu scriitorii și inițiativele educaționale transformă cititul într-o adevărată sărbătoare a spiritului.

Chiar și într-o eră dominată de digitalizare și tehnologii noi, estonienii demonstrează că iubirea pentru carte nu doar că nu dispăre, ci se reinventează. Estonia face parte din programul UNESCO „Cities of Literature”, confirmând faptul că în această țară cartea rămâne în centrul vieții culturale, ca o dimensiune esențială a identității colective. Programul, lansat în 2004 la inițiativa Alianței Globale pentru Diversitate Culturală a UNESCO, reunește 53 de orașe din 39 de țări, situate pe șase continente, cu o populație totală de peste 26 de milioane de locuitori [2]. În această rețea prestigioasă, Tartu – al doilea cel mai mare oraș al Estoniei – este recunoscut drept capitala intelectuală a țării. Orașul joacă un rol esențial în dezvoltarea educației, culturii, științei și literaturii în limba estonă. Tot aici se află cea mai veche universitate națională (fondată în 1632), precum și una dintre cele mai valoroase biblioteci universitare din regiune, înființată în 1802, cu o colecție ce depășește 3,7 milioane de volume.

Programele de promovare a lecturii în Estonia sunt susținute de diverse organizații, printre care Asociația Estoniană pentru Lectură

(EstRA) [3]. Fondată în 1992, fiind unul dintre primele ONG-uri din Estonia postsovietică, EstRA reunește cercetători și practicieni care împărtășesc misiunea de a sprijini alfabetizarea și de a promova cultura lecturii. Organizația este membră activă a Asociației Internaționale de Alfabetizare [4] și a Federației Asociațiilor Europene de Alfabetizare (FELA) [5].

Printre inițiativele promovate de asociație se numără: *Tallinn Reads*, care încurajează implicarea părinților în obiceiurile de lectură ale copiilor; Festivalul literar *HeadRead* (27-31 mai), un eveniment cultural de referință, ce aduce împreună autori și artiști din Estonia și din străinătate; programe educaționale recunoscute internațional, precum „Cuib de lectură”, „Profitarea la maximum a magiei lecturii” sau „Jocuri de lectură”. Proiectul „Cuib de lectură” (*Reading Nest*), lansat în 2004, oferă cadrelor didactice noi competențe pentru adaptarea mediului de lectură la nivel preșcolar și primar, transformând cărțile și activitățile de lectură în experiențe atractive pentru copii [6]. Programul este aplicat nu doar în școli și grădinițe, ci și în biblioteci sau chiar acasă, fiind axat pe stimularea interesului pentru lectură prin dezvoltarea creativității și a abilităților de povestire.

De asemenea, Asociația Estoniană pentru Lectură organizează numeroase evenimente și conferințe de amploare, cu participare internațională: Conferința Europeană a Lecturii „Citit, Scris, Gândit” (2003), ediția a 4-a a Conferinței Mării Baltice privind alfabetizarea: „În căutarea unei limbi comune” (2020), „Dificultatea de citire: de la convingeri la sprijin”, realizată în parteneriat cu Universitatea din Tallinn (2022), ediția a 6-a a Conferinței Mării Baltice privind Alfabetizarea: „Mediul de alfabetizare – Alfabetizarea ecologică”) în cooperare cu Universitatea din Tallinn și Tartu și Federația Asociațiilor Europene de Alfabetizare (2025).

Estonia își consolidează constant statutul de „națiune care citește”, printr-o serie de inițiative și programe dedicate lecturii și educației. Din 2004, Asociația Estoniană pentru Lectură (EstRA) are un departament specializat în dislexie, oferind traininguri, sesiuni de informare și conferințe. În fiecare octombrie, cu ocazia Lunii Internaționale a Conștientizării Dislexiei, sunt organizate evenimente tematice. De-a

lungul anilor, Asociația a publicat ghiduri, manuale și materiale de studiu, iar în 2023, la solicitarea Ministerului Educației, a elaborat un program de remediere destinat elevilor cu dislexie.

Un alt exemplu de bună practică internațională este organizația *World Kid Lit*, o companie de interes comunitar înregistrată în Marea Britanie, care colaborează cu parteneri din întreaga lume și promovează literatura diversă, incluzivă și globală pentru tineri [7]. În acest context, în Estonia a fost lansat în 2019 programul „The Hunger for Reading” (Setea de lectură), ce încurajează copiii între 5 și 13 ani să citească prin activități interactive și sprijină bibliotecarii să fie la curent cu literatura contemporană de calitate pentru copii.

Tradiția lecturii colective este reflectată și în inițiativa „Ettelugemise päev” (Ziua Cititului cu Voce Tare), organizată anual, pe 20 octombrie, încă din 1997. Evenimentul aduce împreună actori și ilustratori care dau viață literaturii estoniene pentru copii. De asemenea, luna septembrie este dedicată Literaturii Mondiale pentru Copii, moment asociat cu învățarea limbilor străine și schimbul cultural. În 2025, această lună a prilejuit lansarea Premiului *World Kid Lit Reading Challenge* (Provocarea Mondială de Lectură pentru Copii), o competiție adresată școlilor pentru promovarea lecturii internaționale și incluzive.

Prin astfel de inițiative și proiecte, Estonia nu doar că își păstrează reputația de „națiune care citește”, ci contribuie activ la dezvoltarea și promovarea culturii literare în plan european și internațional.

Un rol important în cultivarea interesului pentru lectură îl are Centrul Estonian de Literatură pentru Copii, situat în Orașul Vechi din Tallinn [8]. Acesta oferă un spațiu creativ și inspirator, organizând evenimente, ateliere de scriere, grupuri de ilustrație și programe pentru familii. Printre activități se numără diminețile de sâmbătă dedicate lecturii în familie, întâlniri cu scriitori și ilustratori, dar și organizarea unor sărbători pentru copii (aniversări, Crăciun etc.).

În sprijinul dezvoltării abilităților de lectură intervin și soluții digitale. Platforma *SpeakTX*, de exemplu, este un instrument online de logopedie care propune exerciții interactive pentru îmbunătățirea citirii, în special pentru copii [9].

La nivel strategic, Estonia integrează lectura și alfabetizarea în

Strategia Educațională 2021-2035 [10]. Documentul vizează formarea competențelor necesare pentru dezvoltarea personală și profesională pe tot parcursul vieții, în concordanță cu transformările globale. Această strategie continuă direcțiile trasate de *Strategia de învățare pe tot parcursul vieții* (2020), sprijinită de UNESCO. Accentul este pus pe dezvoltarea abilităților de citire și scriere, fundamentale pentru educația continuă, coeziunea socială și progresul economic. Astfel, prin politici educaționale, inițiative comunitare și proiecte internaționale, Estonia construiește un veritabil ecosistem de învățare pe tot parcursul vieții, în care lectura rămâne o valoare centrală a identității și dezvoltării sociale.

Un exemplu notabil al modului în care Estonia stimulează lectura este inițiativa anuală „Summer with a Book” (Vara cu o carte), menită să încurajeze citirea pe durata vacanței de vară. Aceasta atrage, an de an, un număr semnificativ de participanți, demonstrând că lectura poate deveni o activitate atractivă și în afara cadrului școlar.

Pe lângă programele de promovare a lecturii, Tallinn se remarcă și printr-o serie de locuri literare de referință. Printre acestea, *Rahva Raamat*, desemnată în 2022 la Târgul de Carte de la Londra drept *cea mai bună librărie din lume*, reprezintă un adevărat reper cultural. În interiorul său, *Cafeneaua Literară* îmbină atmosfera unei librării moderne cu o cafenea, oferind vizitatorilor un spațiu ideal pentru lectură și relaxare. În Orașul Vechi se află *Rüütel & Matilda*, care adaugă un plus de diversitate, fiind o librărie mică și fermecătoare, specializată în cărți în limba engleză. Tot aici, iubitorii de lectură pot descoperi „Șoarece de bibliotecă”, o librărie de carte pentru cei pasionați de titluri rare și ediții vechi.

Dimensiunea culturală a Tallinnului este completată de evenimente literare și artistice. Festivalul *HeadRead* reunește scriitori și cititori din diverse țări, creând un spațiu de dialog și inspirație. Această inițiativă îmbină literatura cu arta și muzica, oferind publicului lecturi de poezie, concerte și discuții interactive. Totodată, programul „Tallinn citește” încurajează părinții să le citească zilnic copiilor cu voce tare, consolidând astfel dragostea pentru carte și dezvoltând competențele lingvistice ale celor mici.

Toate aceste inițiative, susținerea Guvernului și spațiile dedicate cărții transformă Tallinnul și întreaga Estonie într-un veritabil hub literar european, unde lectura nu este doar un obicei personal, ci o practică socială și culturală, susținută de instituții, comunități și evenimente. Îmbinând tradiția academică și patrimoniul literar cu proiecte moderne și spații atractive, Estonia oferă un model de ecosistem cultural coerent, în care lectura rămâne în centrul vieții cotidiene. Iar Anul Cărții nu reprezintă doar o celebrare a tradiției literare estoniene, ci și un angajament pentru viitor, prin care bibliotecile, instituțiile culturale și comunitatea își unesc eforturile pentru a menține lectura drept un pilon al identității naționale și al dialogului cultural internațional.

Referințe bibliografice:

1. *Reconstruction of the National Library of Estonia*. 12. Ian. 2024. Disponibil: <https://www.rara.ee/en/news/reconstruction-of-the-national-library-of-estonia/> [accesat 2025-09-05].
2. *Cities of literature*. Pagină WEB. Disponibil: <https://www.citiesoflit.com/> [accesat 2025-09-05].
3. *Eesti Lugemisühing* [Pagină WEB]. Disponibil: <https://www.lugemisuhing.ee/en/> [accesat 2025-09-05].
4. *The International Literacy Association*. Pagină WEB. Disponibil: <https://www.literacyworldwide.org/> [accesat 2025-09-05].
5. *The Federation of European Literacy Associations*. Pagină WEB. Disponibil: <https://www.literacyeurope.org/> [accesat 2025-09-05].
6. *Reading Nest*. Pagină WEB. Disponibil: <https://lugemispesa.eu/eng> [accesat 2025-09-05].
7. *WorldKidLit*. Pagină WEB. Disponibil: <https://worldkidlit.org/> [accesat 2025-09-05].
8. *The Estonian Children's Literature Center*. Pagină WEB. Disponibil: <https://visitestonia.com/en/estonian-childrens-literature-center> [accesat 2025-09-05].
9. *Speech Therapy Platform*. Pagină WEB. Disponibil: <https://speaktx.com> [accesat 2025-09-05].
10. *Estonia: Education Strategy 2021-2035*. Disponibil: https://www.uil.unesco.org/en/articles/estonia-education-strategy-2021-2035?utm_source=chatgpt.com [accesat 2025-09-05].